

i metodologickou problematiku hlavních otázek procesu vytváření veřejného mínění a jeho sociálně psychologické podminěnosti. Americké studie vztahu mezi technikou informací a různými kategoriemi odběratelů nepotvrdily obecnou platnost názoru, že jeden informační prostředek zatlačuje druhý. (Podle posledních údajů také v NSR televize není noviny, protože rostou jak jejich náklady, tak i počet televizních posluchačů.) Zajímavý je i poznatek o negativních výsledcích propagandistického působení, který povstává tehdy, jsou-li špatně voleny příklady — řekněme všeobecněji — když faktologická dokumentace propagované pravdy je nedostačující. Negativní výsledky přinesly např. brožury dokazující rasovou rovnoprávnost v USA tím, že vynikající černoši byli v nich vyfotografováni na pozadí svých výstavných vil. 40 % těch, na něž měly brožury působit, je označilo za lživé, a to na základě vlastních, každodenních zkušeností. — Vydavatelství publikace (Prasa v Krakově) v předmluvě doporučuje knihu socialistickému tisku, novinářům, kteří studují působení a vliv tisku na polské čtenáře. „Zdá se,“ praví Kupinova recenze (Biuletyn Prasoznawczy, 1964, č. 7), „že tato výzva by se měla rozšířit na všechny snad novináře i propagandisty z povolání. U nás se věnuje příliš málo pozornosti teoretickým otázkám propagandistické činnosti. Cíle buržoazní a socialistické propagandy jsou sice různé, ale hlavní smysl je společný, dosáhnout totiž požadovaných a předpokládaných výsledků při působení na veřejné mínění, vytvářet společensky kladné postoje vůči systému. Proto je třeba využívat, byť s velkou mírou kriticismu, řadu metod i technik, o nichž se mluví v knize.“

Práce Siciňského (rozsahově ve srovnání s uvedenou knihou vlastně brožura) se skládá z dvou částí, z charakteristiky prostředků masového působení a z problematiky jejich psychologických efektů. Uvádí přehled různých směrů při studiu tisku a jeho role na Západě, doprovází je vlastními komentáři a dožaduje se provádění těchto studií v širším sociologickém rámci. Dosavadním výsledkům novinové výtýká nedostatek obsáhlejších, teoretických analýz společenské role informačních prostředků; značná část těchto studií se provádí izolovaně od jiných zjevů, tzv. laboratorním systémem. V závěru se autor dožaduje, aby bylo vybudováno sociologické pracoviště pro studium tisku, jeho význam a působení. — Přejeme polským přátelům, aby se jim to podařilo dříve než nám.

Václav Osvald

Z činnosti Čs. sociologické společnosti

Čs. sociologická společnost zahájila v září novou sezónu přednáškou Jiřího Bluchy CSc. z Ústavu marxismu-leninismu pro vysoké školy UK na téma *Aktuální otázky sociologie práce*. Přednáška informovala o výsledcích mezinárodní konference o sociologii práce, která byla pořádána v Sebevizu v Maďarsku.

Od 23. září 1965 pokračuje tříměsíkový kurs „Sociologické metody“, který je pořádán společně s Lidovou univerzitou vědy, techniky a umění. Druhý semestr začal závěrečnými pohovory z prvního semestru a obsahuje opět deset přednášek: dr. Zdeněk Strmiska ze Sociologického ústavu ČSAV — *Předmět sociologie a vztah k jiným vědám*; doc. Václav Lamser CSc. ze Sociologického ústavu — *Poznávací proces výzkumu, Příprava výzkumu, Výzkumné procedury, Zásady vědeckého pozorování*; Miroslav Disman z Fakulty osvěty a novinářství — *Rozhovor, Dotazník*; dr. Dragoslav Slejška CSc. ze Sociologického ústavu ČSAV — *Zpracování dokumentů a obsahová analýza*; Milan Petrusek z Ústavu marxismu-leninismu pro vysoké školy UK — *Sociometrické metody*.

11. a 12. září probíhal seminář sociologických filmů, který byl pořádán společně s ČSAV, Čs. společností pro šíření politických a vědeckých znalostí a Čs. státním filmem.

Zahraniční hosté: 14. října 1965 pořádala sekce sociologie průmyslu přednášku německého sociologa dr. Manfreda Puschmanna, ředitele oddělení průmyslové sociologie na Ekonomickém institutu Humboldtovy university v Berlíně, na téma *Program sociologických výzkumů na úseku průmyslové sociologie v NDR*. Dr. Puschmann ve své přednášce objasnil základní tendence v orientaci průmyslové sociologie v NDR.

Od 13. do 21. září 1965 byl hostem Čs. sociologické společnosti prof. András Hegedüs, předseda Maďarské sociologické společnosti. Byly uspořádány přednášky v pobočkách Čs. sociologické společnosti v Plzni, Ostravě a Brně. 19. září se konala přednáška prof. Hegedüse v Praze na téma *Sociologické výzkumy otázek skupinové struktury a společenského řízení v Maďarsku*, a 20. září diskuse na téma *Byrokracie a socialismus*.

A. Gabalová

* * *

Na svém zasedání dne 15. října 1965 schválil Výbor Čs. sociologické společnosti ustavení komise pro teorii a komparace industriálních společností. Úkolem této komise je přispět ke kritické analýze a rozpracování teoretických základů industriálních společností, jakož i ke zkoumání metod a modelů komparace jednotlivých fenoménů, projevujících se v různých sociálně ekonomických soustavách. Těžištěm práce této komise bude výzkum konvergentních a divergentních procesů ovlivňujících postavení člověka v technicky rozvinutých zemích současného kapitalismu a socialismu. Zpracování těchto problémů nutně vyžaduje uplatnění interdisciplinárního přístupu a předpokládá spolupráci odborníků z oblasti sociologie, ekonomie, demografie, filosofie, politiky a vědy apod. Jako předseda komise byl schválen dr. Jindřich Filipec, CSc, místopředseda doc. Jiří Houška, CSc. Zájemci o spolupráci nechtě své přihlášky zasílají na adresu: *Čs. sociologická společnost, Praha 1, Příkopý 29.*

Jindřich Filipec